

вчителів тощо. Програмою пропонуються конкретні шляхи подолання браку ресурсів у закладах освіти України: важливим є не так обсяги фінансування, скільки те, куди і на що саме витрачаються ці фінанси, разом з тим доводиться констатувати, що брак коштів в освіті частіше приводить до нижчих результатів учнів, а отже, потрібно шукати шляхи як для залучення коштів у сферу освіти, так і для ефективного їх використання.

На виконання Програми діяльності Уряду України до 2025 р. актуалізовані питання забезпечення стандартів доступності публічних сервісів та послуг у сфері освіти, виконання вимоги закону про рівний доступ до шкільної освіти за індивідуальною формою навчання, навчання дітей з особливими освітніми потребами, діяльність інклюзивно-ресурсних центрів, доступність і охоплення дошкільною освітою, доступність позашкільної освіти тощо.

Стаття 66 Закону України “Про освіту” зазначає, що районні, міські ради та об’єднані територіальні громади, які є засновниками закладів освіти, “відповідають за реалізацію державної політики у сфері освіти та забезпечення якості освіти на відповідній території, забезпечення доступності дошкільної, початкової та базової середньої освіти, позашкільної освіти”.

Очевидно, що всіх ресурсів - часових, експертних, організаційних, інформаційних - для реалізації всього об’єму заходів розбудови системи якості освіти є замало і недостатньо. Однак забезпечити якість освіти кожному учню – пріоритетне завдання, бо наша робота і кінцева мета спільні: і Міністерства освіти і науки, і Державної служби якості освіти України, і кожного директора школи, педагога, місцевих органів управління освітою, управління Державної служби якості освіти у Тернопільській області, засновників закладів освіти, громадських організацій, усіх батьків. Це спільна енергія, яка направлена на одне – реалізувати право кожної дитини на доступну і якісну освіту.

ОГНИСТИЙ АНДРІЙ

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ОГНИСТА КАТЕРИНА

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

ОСОБЛИВОСТІ ПАРТНЕРСЬКИХ ВІДНОСИН (З ДОСВІДУ РОБОТИ КАФЕДРИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТНПУ)

Сьогодення спрямовує заклади вищої освіти на створення та впровадження сучасних педагогічних технологій, що забезпечують високу якість освіти та підготовки майбутніх фахівців, які в майбутньому будуть здатні працювати у вільному, мобільному, готовому до виробничих інновацій середовищі. Освітня послуга конкурентоспроможна, якщо вона відповідає вимогам якості. Проте на тлі збільшення чисельності студентів одночасно зростає і чисельність безробітних випускників, які мають диплом про освіту. Значна частина випускників закладів вищої освіти, зіткнувшись з проблемами працевлаштування, змушені змінювати отриману професію [7].

Сучасна система української освіти не повною мірою відповідає потребам інноваційного розвитку національної економіки. Ефективна система інституційної модернізації економічних відносин в освітній сфері повинна передбачати, поряд з іншими заходами, організацію плідного діалогу між представниками різних її учасників для безперервного функціонування і взаємодії ринків праці, освіти та інновацій [3].

Однією із сучасних інноваційних педагогічних технологій, актуальних для ефективного розвитку взаємодії між різними соціальними інститутами, є технологія партнерства. Що і стало предметом дослідження нашого наукового доробку.

Метою дослідження було розкрити особливості партнерства кафедри фізичного виховання, як структурного навчального підрозділу педагогічного університету, із зацікавленими сторонами підготовки фахівців освіти, фізичної культури і спорту.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт ТНПУ з теми: «Теорія і практика підготовки майбутніх учителів-початкових класів до роботи з фізичного виховання у школі» (державний реєстраційний номер 01191U00969).

Результати дослідження та їх обговорення. Для освітньої галузі в умовах загострення суперечностей між потребами суспільства і реальними можливостями вищих навчальних закладів з підготовки конкурентоспроможних фахівців особливо актуальним стає питання формування ефективної системи відносин між закладами вищої освіти, підприємствами, службою зайнятості та іншими структурами, що утворюють систему соціального партнерства [1].

Трактування терміну «партнерство» має два основних аспекти. Перший – організаційний, де партнерство розглядається як об'єднання, співдружність, союз, сумісну діяльність, співпрацю, взаємодію. Другий аспект – особистісний, визначає партнерство як співдружність, співпраця, співпереживання, погодження, відповідальність, довіра, союз, взаєморозуміння, взаємодопомога, взаємодія, єдність [2, 4].

Партнерство у галузі освіти – категорія недостатньо вивчена науковцями, її метою є взаємодія навчальних закладів із центральними та місцевими органами влади, об'єднаннями роботодавців, профспілок, підприємствами різних форм власності й підпорядкування, органами служби зайнятості, іншими зацікавленими партнерами, спрямована на максимальне узгодження інтересів усіх учасників цього процесу [8].

Професійна педагогіка визначає партнерство як цивілізовану систему суспільних зв'язків в освіті і соціально-трудої сфері, які спрямовані на узгодження інтересів органів освіти, зацікавлених працівників, органів державної влади та місцевого самоврядування через розробку договорів, досягнення компромісів, консенсусу тощо [10].

Партнерство в освіті – це цивілізований підхід відносин, який забезпечує добровільність, взаємодію, компроміс, взаємодопомогу, толерантність, взаємовідповідальність [9].

Дане партнерство проходить через:

- договірні відносини (включають у себе всі види взаємодії на основі двосторонніх та багатосторонніх договорів);
- організаційні форми (створення додаткових органів – консультаційні, наглядові та інші ради) [5].

Цільовим орієнтиром вищої освіти є підготовка висококваліфікованих фахівців відповідного рівня, конкурентоздатних на ринку праці, здатних до ефективної роботи за спеціальністю на рівні світових стандартів.

На думку М. М. Левіна [6], педагогічний університет може виступати як основний ініціатор партнерства у галузі професійної педагогічної освіти, оскільки:

По-перше, він володіє достатньою кількістю різноманітних приміщень для проведення зібрань громадськості, де можуть обговорюватись професійні проблеми, шляхи і способи їх вирішення, визначатись способи взаємодії. Зауважимо, що значна частина учасників даних зібрань – це соціальна група студентів та їх батьків, яка і так регулярно обговорює проблеми освіти, дозвілля, здоров'я, безпеки та інше.

По-друге, заклад вищої педагогічної освіти – це колектив професіоналів, які мають педагогічну освіту і володіють практичними навичками навчальної, культурно-просвітницької, виховної, організаційної діяльності.

По-третє, він має потужні матеріально-технічні ресурси, забезпечений обладнанням, оргтехнікою для практичної реалізації різних інновацій, втілюючи їх у повсякденному навчально-виховному процесі [6].

Важливим у цьому процесі є залучення кафедр університету до формування партнерських відносин.

Як зазначають О. М. Головінов, Л. А. Дмитриченко [3], Н. В. Шевченко [9], у більшості випадків розробка моделі партнерства повинна здійснюватись за такими напрямками:

- аналіз перспектив розвитку методів економіки, на які орієнтована освітня установа;
- визначення кількості соціальних партнерів;
- виявлення конкурентів;

- визначення професій (спеціальностей) підготовки та ліцензування;
- оформлення договорів з соціальними партнерами;
- розроблення необхідної нормативної документації.

Партнерство, відновлення і зміцнення зв'язків з освітніми та спортивними установами відкриває для кафедри фізичного виховання додаткові можливості випереджаючого розвитку, а саме:

- спрощується доступ до інформації про ринок праці (кого і скільки треба готувати);
- забезпечується врахування вимог роботодавців до змісту підготовки фахівців;
- спрощується процедура коригування старих і розробки нових навчально-методичних матеріалів і програм, що відповідають вимогам роботодавців;
- відкриваються більш широкі можливості для організації практики студентів;
- розширюються можливості працевлаштування випускників.

Зауважимо, що партнери можуть бути реальними та потенційними. До реальних партнерів відносяться суб'єкти або освітні та спортивні організації, з якими вже працює кафедра фізичного виховання, має постійні зв'язки та програми взаємодії. Потенційні партнери – це ті, з якими ще не має постійних зв'язків, але заключення партнерських зав'язків може принести користь обом партнерам. До потенційних партнерів можна віднести: освітні навчальні заклади в Україні та за кордоном, працедавці всіх форм власності.

Технологія партнерства дозволяє кафедрі забезпечити вирішення таких завдань, як підвищення кваліфікації майбутніх і діючих фахівців; ефективна організація професійних практик; включення студентів до науково-дослідницької та практично-орієнтованої діяльності; формування громадської думки щодо діяльності кафедри та якості підготовки фахівців, що є основою формування іміджу кафедри, факультету й університету загалом.

Сьогодні одним із головних завдань кафедр педагогічного університету, у зв'язку з зростанням вимог до кваліфікації та якості підготовки вчителя, є здатність швидко реагувати на зміни кон'юнктури ринку освітніх послуг. Це можливо тільки при створенні кафедрою стійкої та перспективної системи партнерства.

Кафедра фізичного виховання ТНПУ у своїй діяльності використовує такі напрямками партнерства:

- підвищення кваліфікації викладачів кафедри;
- перепідготовка та навчання фахівців в освітніх навчальних закладах;
- спільна комерційна діяльність та реалізація проєктів;
- спільна участь у конкурсах, ярмарках, виставках;
- спільна участь у міжнародних проєктах;
- проведення науково-дослідних робіт;
- профорієнтація, сприяння у працевлаштуванні випускників.

Розкриємо організаційно-змістовні аспекти партнерства кафедри та роботодавців у рамках реалізації цілей і завдань підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту.

Для більш активного партнерського співробітництва з освітніми та спортивними установами (організаціями, федераціями) міста Тернопіль і Тернопільської області та вирішення питань підготовки педагогічних кадрів і підвищення кваліфікації працюючих вчителів при кафедрі у 2019 р. створено творчу наукову лабораторію з фізичного виховання, спорту і олімпійської освіти «СОКРАТ» (спорт, освіта, культура, розвиток, активність творчість).

Співробітники лабораторії (викладачі кафедри і факультету, залучені спеціалісти) надають науково-методичну допомогу вчителям і тренерам у:

- проведенні семінарів і консультацій з організації системи дослідницької діяльності;
- проведенні тренінгів з конструювання, що враховують реальні умови школи, спортивної школи, спортивного клубу, форм інноваційної роботи;
- спільній розробці планів і програм для роботи з певними групами дітей;
- розробці сценаріїв масових форм занять фізичними вправами;
- створенні на замовлення шкіл, спортивних шкіл, клубів, федерацій, громадських організацій навчально-методичних посібників.

На засідання творчої наукової лабораторії з фізичного виховання, спорту і олімпійської освіти «СОКРАТ» запрошуються студенти випускних курсів з метою презентації своїх науково-дослідних проєктів.

В рамках роботи творчої наукової лабораторії спільно з представниками міських та обласних органів управління освітою та фізичної культурою і спортом, вчителями шкіл міста і області обговорюються актуальні проблеми методики навчання фізичним вправам і організації навчально-тренувального процесу дітей.

Кафедра фізичного виховання ТНПУ підтримує міжнародний проєкт «Shuttle Time» Світової федерації бадмінтону започаткований за ініціативи Федерації бадмінтону України та підтримки Міністерства освіти і науки України. Програма має на меті підвищення рівня професійної майстерності вчителів фізичної культури з впровадження у шкільне фізичне виховання варіативного модуля «Бадмінтон».

Протягом зими 2020 р. силами Shuttle Time Ukraine підготовлено 31 тьютор (тренер для вчителів фізичної культури), проведено 16 науково-практичних семінарів Shuttle Time, 286 вчителів успішно пройшли навчання.

Вагомим досягненням ми вважаємо те, що у січні-лютому 2020 р. на базі ТНПУ під керівництвом викладачів кафедри фізичного виховання за партнерства з федерацією бадмінтону України, міського та обласного відділів освіти 55 (з 286 загалом в Україні) вчителів фізичної культури м. Тернопіль пройшли навчання за програмою Shuttle Time.

На даний час ефективно вирішення завдань вищої освіти передбачає активну взаємодію закладу вищої освіти та його основного навчального структурного підрозділу – кафедри з органами управління освітою (міськими, районними, обласними).

Під час розробки та реалізації освітніх програм, зокрема курсів за вибором і дисциплін, кафедра фізичного виховання прагне до організації процесу засвоєння майбутніми фахівцями різних форм професійно-педагогічної діяльності, використовуючи потенціал партнерства.

Важливу роль у партнерській взаємодії з працедавцями відіграє спільна діяльність з формування змісту вибіркової частини освітніх програм підготовки фахівців фізичного виховання і спорту, початкової та дошкільної освіти.

Зміст навчального матеріалу предметів, що реалізуються в рамках партнерства, орієнтований на особистісно-професійне становлення майбутніх фахівців з фізичного виховання у процесі збагачення і розвитку досвіду особистісно-професійного самопізнання, яке сприяє успішному подальшому вивченню спортивно-педагогічних дисциплін.

У процесі організації таких занять та формування змісту навчального матеріалу потрібно опиратись на провідні принципи педагогіки та теорії і методики фізичного виховання:

- гуманітаризації, визначає тенденції інтеграції знань про людину і розвиток особистісно-професійної рефлексії;
- варіативності, орієнтованої на максимальне врахування вікових та індивідуальних особливостей студентів у процесі особистісно-професійного становлення;
- професійної спрямованості, що дозволяє врахувати особливості професійної підготовки спортивного педагога;
- наступності, що дозволяє успадкувати минуле знання і визначати сферу його застосування в процесі освоєння нового знання;
- цілісності навчального матеріалу, що розуміється як єдність когнітивного, емоційного і поведінкового компонента, тобто органічний взаємозв'язок інформації, яка пропонується студенту, з емоціями і почуттями, викликаними цією інформацією, а також з обумовленим нею поведінкою.

Більш ефективно вивчення даних дисциплін можливе за умови, коли навчання відбувається в рамках партнерства. Так окремі заняття викладаються фахівцями управління фізичної культури і спорту Тернопільської обласної державної адміністрації, Комітету (Тернопільської обласної філії) фізичного виховання і спорту Міністерства освіти і науки України, Тернопільського обласного відділення Національного олімпійського комітету України та Олімпійської академії України, представниками федерацій з видів спорту, директорами спеціалізованих спортивних шкіл, спортивними медиками тощо.

У цьому напрямку творчою лабораторією фізичного виховання, спорту і олімпійської освіти «СОКРАТ» ТНПУ підписані партнерські угоди з Тернопільським обласним відділенням

Олімпійського комітету України, регіональним відділенням Олімпійської академії України, обласним відділенням федерації легкої атлетики.

Налагоджені партнерські відносини кафедри фізичного виховання з федерацією бадмінтону України дозволили започаткувати реалізацію міжнародного проєкту BWF Shuttle Time University Course. Як результат партнерської співпраці студентам нашого університету був відкритий безкоштовний доступ до онлайн навчання з бадмінтону на одній з провідних світових освітніх платформ World Academy of Sport.

Важливе значення в партнерських взаємовідносинах у напрямку спортивно-педагогічної підготовки має організація та спільний конструктивний вплив на практичну підготовку студентів, що здійснюється під час проведення педагогічних практик. І тут простежується зв'язок з роботодавцями, які є невід'ємною ланкою в системі професійної підготовки вчителів фізичної культури, початкових класів, фахівців дошкільної освіти, тренерів з виду спорту.

Одним із шляхів реалізації партнерства кафедри фізичного виховання з освітніми та спортивними установами є педагогічна практика студентів та магістрантів. Майбутні роботодавці, як правило, активно співпрацюють з кафедрою в період проведення практики, а по її завершенні дають свою оцінку теоретичної і практичної підготовленості студентів, змісту програм практик та організаційних питань їх проведення. Результатом вдалого партнерства, як результату проходження практики студентами, є запрошення частини з них до працевлаштування за фахом.

Якість професійної підготовки випускника закладу вищої освіти багато в чому визначається його спроможністю і готовністю конструктивно використовувати отримані знання в практичній діяльності, вміння їх трансформувати. У зв'язку з цим одним із завдань є цілеспрямована підготовка студентів до науково-дослідницької, експериментальної діяльності, спрямованої на створення та впровадження інновацій в освітню практику, і тим самим вдосконалення власної професійної компетентності.

Результатом проходження освітньої програми є випускова кваліфікаційна робота бакалавра чи магістерська робота майбутнього магістра. Важливим є залучення провідних фахівців освітніх, спортивних установ, органів управління освітою, фізичною культурою і спортом до рецензування випускних кваліфікаційних робіт у рамках партнерства.

Особливе значення для створення умов для ефективної організації науково-дослідницької діяльності студентів є широта партнерських зв'язків кафедри з науковими центрами та іншими вузами. В даному аспекті діяльність кафедри носить достатньо відкритий характер для встановлення партнерських відносин. Першим кроком у цьому напрямку стало підписання творчою лабораторією фізичного виховання, спорту і олімпійської освіти «СОКРАТ» ТНПУ і кафедрою спортивно-педагогічних дисциплін Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника партнерської угоди про проведення спільних наукових досліджень викладачами кафедр та студентами.

Підводячи підсумок вище викладеного, зауважимо, що формування системи партнерства в сучасних соціально-економічних умовах – досить тривалий і складний процес, який залежить від цілого ряду суб'єктивних і об'єктивних причин: стану економіки регіону, соціально-політичної ситуації, вмотивованості з боку державних, регіональних і муніципальних органів влади, а також від волі, бажання і можливостей керівників освітніх установ та їх підрозділів.

Якісних змін професійної підготовки спортивних педагогів можна досягти, перебудувавши систему їх підготовки на основі використання сучасних досягнень педагогічної науки і практики, застосування сучасних технологій, вдосконалення практичної складової підготовки. Однією з таких технологій є технологія партнерства. У кожній конкретній ситуації можуть складатися більш або менш сприятливі умови для розвитку системи партнерства, але в будь-якому випадку це процеси, що визначають перспективний розвиток освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексейчук В. В. Механізми державного управління соціальним партнерством: автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління: 25.00.02. – Запоріжжя, 2009. – 19 с.
2. Андреева Г. А., Вяликова Г. С., Тютькова И. А. Краткий педагогический словарь: учеб. справоч. пособие. – М., 2005. – 181 с.
3. Головінов О. М., Дмитриченко Л. А. Науково-практичні аспекти державно-приватного партнерства в освіті // Економіка та право. – 2013. – № 1. – С. 84–89.

4. Деревягина Т. Г. Понятие «социальное партнерство»: содержательный аспект // Высшее образование сегодня. – 2004. – № 9. – С. 34–37.
5. Исаев Р. И. Эффективные партнерские отношения // Профессиональное образование. – 2006. – № 5. – С. 34–35.
6. Левина М. М. Технологии профессионального педагогического образования. – М.: Академия, 2001. – 272 с.
7. Міщенко Л. О., Міщенко Д. А. Система соціального партнерства на місцевому рівні як напрям розвитку соціально-культурної сфери в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2019. – № 5. – С. 16–0.
8. Піскова Ж. В. Генеза моделі сукупних видатків // Міжнародна науково-практична інтернет конференція «Актуальні проблеми та шляхи забезпечення соціально-економічного розвитку країни та регіонів». – Дніпропетровськ: ДДФА, 2014. – С. 38–40.
9. Шевченко Н. В. Соціальне партнерство в освіті: структурний фундаменталізм як методологічна орієнтація // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. – 2014. – № 1. – С. 285–294.
10. Щербак Л. В. Створення соціального партнерства у сфері професійно-технічної освіти (методичні рекомендації). – К.: Геопринт, 2008. – 45 с.

П'ЄТРУЛЕВІЧ БОГУСЛАВ

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інженерії безпеки і середовища
Зеленогурського університету (Польща)

ЛЮДИНА І ПРАЦЯ У КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ЗМІН

Глобальні процеси, що відбуваються, створюють нові умови освіти і роботи людини. Передовсім робота вимагає нового визначення її ролі і значення в індивідуальному таі суспільному вимірах. Існує потреба створення нової концепції формування сфери праці людини. Освітні процеси на життєвому шляху забезпечують можливості адекватного залучення людини до роботи, а пошуки найкращого методу для здійснення цього вимагають нового погляду на уклад «людина – робота». Обґрунтована необхідність визначення концепції «робота у житті людини як основа його суб'єктного розвитку». Принциповим питанням є процеси організації роботи на кожному етапі життя. Професійний розвиток, а також професійна кар'єра повинні визначати природній, гуманізований, гідний особистості процес формування діяльності людини у контексті праці. Включення людини в трудову діяльність вимагає інтегрованого трактування всіх процесів, які формують потенціал роботи людини.

Ключові слова: *робота, розвиток людини, сфера роботи, професійна освіта протягом усього життя, потенціал роботи, уклад роботи.*

While analyzing the processes of a man's activity in the context of labour nowadays, it is necessary to indicate ongoing civilizational changes. It is the global processes, which are used to being called the 4,0 economy, digitalization, artificial intelligence etc. These processes indicate new concepts of a man's role and meaning in the system of labour, its development, as well as individual and social activity.

The occurring changes are characterized by:

- “– globalization directing the operations of a man into activity,
- IT, digitalization – as a unique tool of recognition and improvement of oneself and the world,
- individualization – indicating new aims to a man performing the labour, activity of a self,
- values and culture – determining a man's behaviour and specifying a level of activity in every sphere of life” [1].

We face challenges which indicate essentially a new approach to the lifelong professional way of a man. In this context the problem of labour seems basic, central dimension of a man's functioning system. It adopts primarily two aspects:

- the development of a man in the concept of labour,
- the organization of labour and a man's life.

As we live “in a world where there is information, not the material goods, where we live on a global scale thanks to the net (not always thinking locally), where there is no stability, but the ever-being mobility, a constant political, economic, social and educational order is no longer possible” [2].